

Видео сам три фотографије тог човека. Прва – можда би се дала назвати сликом његовог детињства – из доба је када је, претпостављам, имао око десет година; то дете, окружено мноштвом жена (замишљам да су то његове старије и млађе сестре, као и рођаке), стоји крај рибњака у врту, обучено у хакаму¹ грубих пруги, и смеје се ружно, главе накривљене око тридесет степени на леву страну. Ружно? Тупи људи (тачније, они без интереса за нешто попут лепоте и ружноће) можда би му, правећи равнодушну гримасу, и упутили неки немаран комплимент: „Како слadak дечак!”, јер ипак није да на дечаковом осмеху нема сенке те свакидашње „слаткоће”, довољне да ове речи не звуче као празно ласкање. Међутим, они који су, барем донекле, подучени о лепоти и ружноћи вероватно би, већ на први поглед, у неприлици промрмљали: „Какво немило дете”, бацајући слику сличним потезом руке као када се од себе одбијају стоноге.

Уистину, уколико више посматрамо дечаков осмех, утолико се он чини немуштијим, одајући немили осећај одвратности. Заправо, то није осмех. Овај дечак се нимало

¹ Традиционални одевни предмет налик панталонама или сукњи, који се везује спреда и најчешће носи преко кимона.

не смеје. Као доказ томе, он стоји чврсто стиснутих песница. Људи нису такви да се могу смејати чврсто стиснутих песница. То је мајмун. То је осмех мајмуна. Ништа више од ружног грчења бора на лицу. Слика толико особеног и нечистог израза, који у човеку изазива муку, да вас просто тера да кажете нешто попут: „Какав избрани дечкић!”

Никада до сада нисам видео дете са овако чудноватим изразом лица.

Лице на другој слици изненађујуће је измењено. Има изглед ученика. Не распознаје се да ли је слика из периода средње школе или факултета, али је свакако реч о ученику нарочите лепоте. Па ипак, опет, ово лице чудновато не одаје утисак живог човека. Обучен у школску униформу, из џепа на грудима помаља му се бела марамица, седи прекрштених ногу на столици исплетеној од прућа и, наравно, смеје се.

Осмех му овог пута није налик избраном мајмуну, сада је то поприлично вешти осмејак, али се и он по нечему разликује од људског осмеха. Не знам како бих то могао назвати, да ли „тежином крви” или „јеткошћу живота”, али на њему нема нимало сличног осећаја испуњености, нема га ни колико у птице, лак је као перо, обични лист папира, а смеје се. Укратко, непогрешив утисак фалсификата. Да кажем „извештачен”, недовољно је. Да кажем „површан“, недовољно је. Да кажем „мазан“, недовољно је. Да кажем „удешен“, наравно, недовољно је. И, када га добро осмотрим, и на самом овом наочитом студенту има нечег утварски језивог.

Никада до сада нисам видео овако чудновато лепог младића.

Следећа слика је најсабласнија. Као да се више не препознаје ни колико му је година. Глава му је донекле седа. Седи у ћошку одвратно штрокаве собе (на отприлике три

места зид је одломљен, што се јасно види на фотографији) и греје руке над малим хибаћијем², али се, овога пута, не смеје. Безизражајан је. Била је то слика која одише истинском мржњом и злосутношћу, баш као да је природно умро седећи и грејући руке над хибаћијем.

И није само то сабласно. Будући да му је глава на слици поприлично велика, могао сам да му темељито осмотрим контуре лица: чело му је уобичајно, боре на челу једнако уобичајне, обрве уобичајне, очи уобичајне, нос уобичајан, брада уобичајна, ма, не само да му је лице безизражајно, него је и без икаквог утиска. Без особености. Рецимо да погледам слику и одмах затворим очи. Ево, већ сам заборавио то лице. Могу да се сетим зидова собе, могу да се сетим и малог хибаћија, али је утисак лица протагонисте те собе нестао у измаглици и, шта год радио, не могу га се сетити. Лице које није за слику. Лице које није ни за стрип, ни за било шта друго.

„А, лице му је изгледало овакво, сетио сам се!“, нема ни такве среће. Ако бисмо ишли до крајности, рекао бих да, чак и када бих отворио очи и опет погледао слику, не бих могао да га се сетим. Тако, осетио бих само непријатност, изнервирао се и пожелео да скренем поглед.

Биће да и на такозваном „лицу мртвака“ има више нечега налик изражајности или утиску. Питам се, када би на људско тело посадили главу теретног коња, да ли би одавала овакав утисак? – како било, нешто на њему посматрача би испунило језом и немилем осећајем. До сада, заиста, никада нисам видео лице овако чудноватог човека.

² Дубока керамичка посуда помоћу које се, паљењем ђумура, загрева просторија.